

ผลกระทบจากการที่มีประชากรไปทำงานในตะวันออกกลาง

สภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านที่มีประชากรเคยไปทำงานใน
ตะวันออกกลาง

ในวิทยานิพนธ์นี้ การศึกษาสภาวะการเปลี่ยนแปลงจะเน้นปัจจัยอันเกิดจากผู้ไปทำงานฯ นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่หมู่บ้านที่ทำการศึกษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมไปสู่อาชีพที่มีการรับจ้างกันมากขึ้น อันเป็นการเปลี่ยนเข้าสู่ระบบทุนนิยม จากนั้นจะได้พิจารณาผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกที่ดำรงตำแหน่งหรือบทบาทต่าง ๆ ในหมู่บ้านด้วย การวิเคราะห์จะอยู่ในกรอบ แนวคิดการจัดช่วงชั้นและการเลื่อนชั้นทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมมีตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

- 1.1 แบบแผนค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต
- 1.2 ภาวะหนี้สินของครอบครัว
- 1.3 ระดับรายได้ของครอบครัว
- 1.4 การเปลี่ยนอาชีพ

2. ด้านสังคม

- 2.1 ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ
- 2.2 ระบบความเชื่อ
- 2.3 การพักผ่อนหย่อนใจ
- 2.4 การติดตามข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อมวลชน
- 2.5 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของผู้ที่มีประสบการณ์ไปทำงานในตะวันออกกลาง ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงแบบแผนค่าใช้จ่ายของครอบครัว เปรียบเทียบระหว่างก่อนไปทำงานฯ กับเมื่อไปทำงานแล้ว ในด้านการซื้อสินค้าที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน การซื้อสินค้าประเภททุนเพื่อการเกษตร ค่าใช้จ่ายประจำวัน และการนำเงินมาลงทุนด้านต่าง ๆ ดังข้อมูลที่ได้จากการสำรวจต่อไปนี้

1.1 การเปลี่ยนแปลงเรื่องแบบแผนค่าใช้จ่าย ของผู้มีประสบการณ์ฯ

1.1.1 การซื้อสินค้าที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน เปรียบเทียบระหว่างก่อนไปทำงานฯ กับเมื่อไปทำงานแล้ว พบว่า ผู้ไปทำงานฯ นำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานมาใช้จ่ายด้านนี้มากขึ้นร้อยละ 55.7 และน้อยลงร้อยละ 42.6 และมีเพียงร้อยละ 1.6 ที่ใช้จ่ายด้านนี้เท่าเดิม (ดูตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 แสดงการซื้อสิ่งของเครื่องใช้ฯ ของผู้มีประสบการณ์ไปทำงานในตะวันออกกลาง

ปริมาณที่ซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
ซื้อเพิ่มขึ้นจากก่อนไปทำงานฯ	34	55.7
ซื้อน้อยลงจากก่อนไปทำงานฯ	26	42.6
ซื้อเท่า ๆ กับก่อนไปทำงานฯ	1	1.6
รวม	61	100.0

เมื่อดูจากประเภทสินค้าที่ซื้อมากขึ้นหรือลดลง แยกต่างหากตามคะแนนสิ่งของเครื่องใช้ฯ ระหว่างก่อนไปทำงานฯ กับเมื่อหลังไปทำงานแล้ว ดังตารางที่ 14 สินค้าที่ผู้มีประสบการณ์ฯ ซื้อมากที่สุดคือกล้องถ่ายรูป แม้จะไม่มีสิ่งที่เป็นต่อการดำเนินชีวิตก็ตาม ส่วนมากซื้อมาจากประเทศที่ตนไปทำงานอนุญาตให้นำสินค้าประเภทนี้ออกนอกประเทศได้ รองลงมาคือ เครื่องเล่นวิทยุเทปคลาสเซท เนื่องจากมีขนาดกระทัดรัดสะดวกในการนำกลับมาได้ แต่ถ้าเป็นสินค้าที่มีขนาดใหญ่จะนำเงินมาซื้อในประเทศไทย (ดูตาราง

ที่ 14.1 แสดงจำนวนสิ่งของฯ ที่ซื้อจากเงินที่ได้รับจากการไปทำงานฯ)

ตารางที่ 14.1 แสดงจำนวนเครื่องใช้ประจำบ้าน ที่ซื้อก่อนหรือหลังไปทำงานใน
 ตะวันออกกลาง

สิ่งของเครื่องใช้ฯ	จำนวน		ความแตกต่าง มากกว่าเดิม
	ก่อนไป	หลังไป	
กล้องถ่ายรูป	4	25	21
เครื่องเล่นวิทยุเทป	7	25	18
โทรทัศน์สี	2	18	16
เครื่องเล่นวีซีดี	1	14	13
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	9	18	9
รถจักรยานยนต์	8	16	8
เตาไฟฟ้า	6	12	6
สเตอริโอ	5	9	4
โทรทัศน์ขาวดำ	15	18	3
ตู้เย็น	9	12	3
รถจักรยาน	17	17	เท่าเดิม
นาฬิกาแขวน/ตั้งโต๊ะ	7	7	เท่าเดิม
รถเก๋ง	-	-	เท่าเดิม
			น้อยกว่าเดิม
เตาแก๊ส	4	3	1
รถปัดฝุ่น	2	1	1
เครื่องสูบน้ำ	13	4	9
จักรเย็บผ้า	16	3	13
เก้าอี้รับแขก	20	6	14
วิทยุทรานซิสเตอร์	28	1	27
เตารีดไฟฟ้า	42	13	29
พัดลม	43	12	31

1.1.2 การซื้อสินค้าประเภททุนเพื่อการเกษตร พบว่า ผู้ที่กลับจากการทำงานในตะวันออกเฉียงกลางมาอยู่ในหมู่บ้าน ประกอบอาชีพการเกษตร นำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานมาซื้อสินค้าและใช้จ่ายเพื่อการเกษตรคือ ชุบน้ำ เพื่อเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 21.3 ซื้อสินค้าประเภทเทคโนโลยีทางการเกษตร เช่น เครื่องสูบน้ำ ร้อยละ 6.6 ซื้อควายเหล็กร้อยละ 3.3 และซื้อรถบรรทุกผลผลิตเพียงร้อยละ 1.6 (ดูตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 การซื้อสินค้าประเภททุนเพื่อการเกษตรของผู้ที่กลับมาจากการไปทำงานในตะวันออกเฉียงกลางมาเป็นเกษตรกรในหมู่บ้าน

รายการ	ซื้อ	ไม่ซื้อ	รวม
รถบรรทุกผลผลิต	1.6 (1)	98.4 (60)	100.0 (61)
ควายเหล็ก	3.3 (2)	96.7 (59)	100.0 (61)
เครื่องสูบน้ำ	6.6 (4)	93.4 (57)	100.0 (61)
ชุบน้ำ	21.3 (13)	78.7 (48)	100.0 (61)

1.1.3 ค่าใช้จ่ายประจำวันของครอบครัว พบว่า ค่าใช้จ่ายประจำวันของครอบครัวที่เพิ่มมากขึ้นมากที่สุดคือ การบริจาคเงินเพื่อการกุศลหรือเงินทำบุญถึงร้อยละ 75.4 รองลงมาคือ การซื้ออาหารประเภทโปรตีนร้อยละ 52.4 และซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัว - ร้อยละ 50.8 แต่ที่ใช้จ่ายเท่าเดิมคือ การซื้อเครื่องคั้นประเภทชา/กาแฟ/น้ำอัดลม ร้อยละ 63.9 ซื้อเครื่องคั้นประเภทที่มีแอลกอฮอล์ ร้อยละ 62.3 และในค้ำมันเท็งร้อยละ 59.0 (ดูตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 การใช้จ่ายประจำวันของผู้ที่มีประสบการณ์ไปทำงานในตะวันออกกลาง

รายการ	เพิ่มขึ้น	เท่าเดิม	ลดลง	รวม
สิ่งบันเทิง	11.5 (7)	59.0 (36)	29.5 (18)	100.0 (61)
เครื่องคัมซา/กาแฟ	24.6 (15)	63.9 (39)	11.5 (7)	100.0 (61)
เครื่องคัมที่มีแอลกอฮอล์	32.8 (20)	62.3 (38)	4.9 (3)	100.0 (61)
ซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัว	50.8 (31)	47.6 (29)	1.6 (1)	100.0 (61)
อาหารประเภทโปรตีน	52.4 (32)	47.6 (29)	-	100.0 (61)
บริจาคการกุศล	75.4 (46)	24.6 (15)	-	100.0 (61)

1.1.4 การนำเงินมาลงทุนด้านต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ นำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานมาต่อเติมที่อยู่อาศัยเดิม ร้อยละ 42.6 รองลงมา นำเงินมาปลูกบ้านใหม่ ร้อยละ 36.1 และนำเงินมาซื้อที่ดินใหม่ ร้อยละ 31.1 ส่วนผู้ที่นำเงินจากการไปทำงาน มาลงทุนทำการค้าและธุรกิจเพียง ร้อยละ 19.7 (ดูตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 การนำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานในตะวันออกกลางมาลงทุนด้านต่าง ๆ

รายการ	ทำ	ไม่ทำ	รวม
ทำการค้าและธุรกิจ	19.7 (12)	80.3 (49)	100.0 (61)
ซื้อที่ดินใหม่	31.1 (19)	68.9 (42)	100.0 (61)
ปลูกบ้านใหม่	36.1 (22)	63.9 (39)	100.0 (61)
ปรับปรุงที่อยู่อาศัยเดิม	42.6 (26)	57.4 (35)	100.0 (61)

จากการสังเกตการณ์สิ่งของเครื่องใช้ฯ ที่ผู้ไปทำงานบอกว่าซื้อจากเงินที่ได้รับจากการไปทำงานฯ ส่วนมากจะถูกจัดซื้อโดยเฉพาะโทรทัศน์สีและเครื่องเล่นวีดีโอเทป ตลอดจนกล้องถ่ายรูป

จากการถามถึงเงินที่ได้รับจากการไปทำงานในตะวันออกกลางของครอบครัวผู้ที่กลับมาเป็นเกษตรกร ตอบว่า จะนำมาซื้อที่ดินใหม่เฉลี่ยคร่าวละ 60,000-80,000 บาท แต่การนำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานฯ ไปซื้อเครื่องมือหรือเทคโนโลยีทางการเกษตรไม่มากนัก

แต่สำหรับการใช้จ่ายด้านอื่นที่ไม่ใช่การเกษตร พบว่า แม่บ้านเริ่มรับเงินจากสามีที่ส่งมาใช้หนี้เงินกู้ก่อนสามีเดินทางไปทำงานฯ ซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว และส่วนใหญ่ก็ยังมีเหลือฝากธนาคารบ้าง และทำบุญหรือบริจาคเพื่อการกุศล ทั้งนี้เพราะผู้บริจาคมีความเชื่อว่า จะได้รับผลตอบแทนในทางที่ดีแก่ครอบครัว ดังนั้น เมื่อครอบครัวมีรายได้จากการไปทำงานฯ มากจึงทำให้สามารถทำบุญหรือบริจาคได้มากกว่าก่อนไปทำงานฯ และเห็นว่าการทำบุญหรือการบริจาคการกุศลทำให้เป็นผู้ที่มีเกียรติในหมู่บ้านมากขึ้น* นอกจากนี้ก็มีของที่ซื้อกลับมาเองจากตะวันออกกลาง

ทั้งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและข้อมูลเชิงคุณภาพสอดคล้องกันในเรื่องการใช้จ่ายเงินของครอบครัวผู้มีประสบการณ์ฯ เงินที่นำมาลงทุนทางด้านกิจการเกษตรมีไม่มากรายนัก แต่จะนำเงินมาซื้อสิ่งของเครื่องใช้ฯ และใช้จ่ายประจำวันของครอบครัวค่อนข้างมาก

* มีครอบครัวของผู้ที่สามีไปทำงานในประเทศอิรัก ส่งเงินกลับมาให้ภรรยา 6,000 บาทเพื่อทำบุญ ภรรยาจึงปรึกษากับกรรมการวัดนำเงินนี้ไปจัดหาภาพยนตร์มาฉายเก็บเงินจากชาวบ้านในช่วงออกพรรษาปี 2527 โดยกำไรทั้งหมดมอบให้ทางวัด ต่อมาทางวัดคิดชื่อครอบครัวเขาไว้ที่ศาลาการเปรียญวัด ชาวบ้านก็พากันชื่นชมที่เขาริจาคเงินแก่ทางวัดและเมื่อสัมภาษณ์ภรรยาเกี่ยวกับความมีเกียรติในหมู่บ้านระหว่างก่อน-หลังไปทำงานฯ เขาตอบว่าเมื่อไปทำงานฯ แล้วนำเงินไปบริจาคมหาเงินเข้าวัดแล้วนั้นชาวบ้านมองว่าครอบครัวของตนดีกว่าก่อนไปทำงานฯ และเมื่อชาวบ้านมีงานบุญก็จะมาบอกกล่าวให้ไปร่วมงานด้วย

1.2 การเปลี่ยนแปลงภาวะหนี้สินของครอบครัว พบว่า ผู้มีประสบการณ์ฯ รวมทั้งผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้ว และผู้ที่กำลังไปทำงานในตะวันออกเฉียงใต้ มีหนี้สินของครอบครัวร้อยละ 67.2 โดยแยกเป็นหนี้สินด้านค่าใช้จ่ายในครอบครัวร้อยละ 37.7 ผู้ที่กลับมาเป็นเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นหนี้ทางการเกษตรร้อยละ 6.6 และเป็นหนี้ที่เกิดจากการไปทำงานในต่างประเทศร้อยละ 4.9 ที่เหลือเป็นหนี้สินที่เกี่ยวกับการค้า/ทำธุรกิจ และเรื่องการศึกษาของบุตรไม่มากนัก เพียงร้อยละ 1.6 เท่า ๆ กัน ส่วนผู้มีประสบการณ์ฯ ที่ปราศจากหนี้สินมีร้อยละ 32.8 (ดูตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ภาวะหนี้สินของครอบครัวผู้มีประสบการณ์ไปทำงานในตะวันออกเฉียงใต้

ภาวะหนี้สิน	ผู้กลับมาแล้ว	ผู้กำลังทำงานฯ	รวม
การเกษตร	6.6 (9)	6.6 (4)	13.1 (8)
การเดินทางไปทำงานฯ	4.9 (3)	6.6 (4)	11.5 (7)
ค้าขาย/ธุรกิจ	1.6 (1)	1.6 (1)	3.3 (2)
การศึกษาของบุตร	1.6 (1)	-	1.6 (1)
ค่าใช้จ่ายในครอบครัว	26.3 (16)	11.5 (7)	37.7 (23)
ไม่มีหนี้สิน	23.0 (14)	9.8 (6)	32.8 (20)
รวม	63.9 (39)	36.1 (22)	100.0 (61)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า กลุ่มผู้มีประสบการณ์ฯ ที่ปราศจากหนี้สินส่วนมากเป็นผู้ที่เป็นเกษตรกร และเป็นผู้ที่ไม่คิดจะกลับไปทำงานฯ อีก จึงทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นไม่พยายามก่อหนี้สิน แต่อาจมีเงินเหลือฝากธนาคารบ้าง ฐานะของครอบครัว เมื่อไปทำงานในตะวันออกเฉียงใต้ก็ขึ้นกว่าเดิม และประเมินตนเองว่าเป็นผู้ที่มีฐานะปานกลาง เพราะไม่มีหนี้สินและมีพอกินพอใช้ไม่หึงหอนใคร โดยเมื่อเขาเปรียบเทียบกับก่อนไปทำงานฯ บางครั้งที่ครอบครัวซัดสนเรื่องเงินก็จะขอยืมจากญาติพี่น้อง แต่เมื่อเขาไปทำงานทำให้ครอบครัวพอมีเงินเหลือฝากธนาคารบ้าง และเมื่อซัดสนเงินก็ไม่ค่อยขยืมจากญาติมากนัก แต่การช่วยเหลือระหว่างญาติพี่น้องในเรื่องเงินซึ่งกันและกันในลักษณะที่ตนเป็นฝ่ายช่วยเหลือบ้าง

แต่สำหรับผู้มีประสบการณ์ ที่มีภาวะหนี้สินพบว่า ส่วนมากเป็นหนี้สินในค่าน้ำค่าใช้ จ่ายในครอบครัวคือ ค่าอาหารที่บริโภคประจำวันกับร้านค้าในหมู่บ้านแค่เป็นหนี้รายเดือน พอสิ้นเดือนก็ต้องนำเงินไปจ่ายชงเก่า แล้วเป็นหนี้ของเดือนใหม่ต่อไป การเป็นหนี้ร้านค้า ส่วนมากเป็นหนี้เพียงร้านเดียว* และถามถึงเหตุผลที่เป็นหนี้ค่าใช้จ่ายหรือค่าอาหาร ใ้คำตอบว่า ร้านค้าในหมู่บ้านนี้จะซื้อข้าวจากตลาดขอนแก่นมาขายในหมู่บ้านคอนบ้าย ของจึงสดและตนเองก็ไม่ต้องเสียเวลาไปในเมือง และราคาที่ขายในหมู่บ้านต่างจากตลาดไม่มากนัก พอ ๆ กับค่ารถที่จะต้องเข้าไปซื้อในเมืองขอนแก่น และถ้าซื้อจากร้านค้าด้วยเงินสดก็จะได้ของเหมือนกับซื้อเงินเชื่อ เพราะร้านค้าขายของชนิดเดียวกันระหว่างเงินสดและเงินเชื่อที่น่าสังเกตคือ เขาเริ่มเป็นหนี้ค่าอาหารร้านค้าเมื่อสามีไปทำงานฯ ส่งเงินกลับมาให้ครอบครัวเป็นรายเดือน จึงทำให้เขาซื้ออาหารในลักษณะเงินเชื่อจ่ายสิ้นเดือน และร้านค้าเห็นว่าเงินตรงตามกำหนด และได้ลูกค้าประจำจึงยอมให้จ่ายสิ้นเดือนได้ นอกจากนั้นชาวบ้านที่ไม่ได้ไปทำงาน ก็เริ่มซื้อลักษณะเงินเชื่อด้วย และชาวบ้านคิดว่าการเป็นหนี้ค่าอาหารไม่ใช่เรื่องใหญ่หรือน่าอาย เพราะในหมู่บ้านส่วนมากเป็นหนี้ค่าอาหารกันมาก และไม่คิดว่า เป็นบุญคุณระหว่างร้านค้ากับครอบครัวตน เพราะทางร้านค้าก็ได้บวกกำไรไว้ในราคาของที่ขายแล้ว

สำหรับผู้มีประสบการณ์ ที่เป็นเกษตรกร จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร เพราะจะได้รับผลประโยชน์จากการเข้าเป็นสมาชิก เช่น การกู้เงินมาเป็นทุนในการเพาะปลูก ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าการกู้จากเอกชนในหมู่บ้าน นอกนั้นยังได้รับการแนะนำและความรู้ในการประกอบอาชีพ ดังนั้น จึงพบว่า ผู้มีประสบการณ์ ที่เป็นเกษตรกร เป็นหนี้สหกรณ์ฯ

*ทางร้านค้าจะผูกขาดลูกค้าของเขา ถ้ารู้ว่าลูกค้าไปซื้อของร้านอื่นก็จะพูดประชด ไม่เต็มใจขายให้ การคิดเงินก็จะมีสมุดจดสิ่งของที่เอาไปก่อนระหว่างลูกค้าหนึ่งเล่ม และร้านค้าหนึ่งเล่มเวลามาเอาของจะจคให้ตรงกัน แต่ก็เคยมีปัญหาจคไม่ตรงกัน โดยมากทางร้านค้าจะจคมากกว่าลูกค้า เมื่อถามลูกค้าว่าถ้าไม่ตรงกันส่วนมากเป็นเพราะลูกค้าไม่ได้นำสมุดไปด้วยเอามาก่อน บางครั้งอาจลืมจคแต่ปัญหาลูกค้าไม่ค่อยให้ความสำคัญนัก เพราะเมื่อไม่ตรงกันเดือนใหม่ก็จะจคให้ตรงกัน หรือถ้าเกิดปัญหามากก็เลิกซื้อจากร้านนี้ เปลี่ยนร้านอื่นต่อไป

แต่หนี้สินทางการเกษตรจะหมดเมื่อขายผลผลิตให้สหกรณ์ฯ หรือขายผลผลิตแล้วนำเงินไปชำระหนี้แก่สหกรณ์ฯ และผู้ที่เป็หนี้สินสหกรณ์ฯ ก็คิดว่าตนเองเป็นผู้ที่มีเครดิตจึงสามารถกู้เงินจากสหกรณ์ได้ เพราะการกู้เงินจากสหกรณ์ฯ ต้องนำหลักทรัพย์มาเป็นประกัน ดังนั้น ผู้ที่ไม่มีหลักทรัพย์ก็ไม่สามารถกู้เงินจากสหกรณ์ฯ ได้

ผู้มีประสบการณ์ฯ ที่มีหนี้สินจากการไปทำงานต่างประเทศ ส่วนมากเป็นหนี้สินกับนายทุนเงินกู้ของหมู่บ้านหรือบ้านท่าพระ ในปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาทต่อเดือน เป็นหนี้ก่อนที่จะเดินทางไปทำงานฯ โดยเงินที่กู้ยืมมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานฯ* เฉลี่ยคนละ 20,000-30,000 บาท โดยพบว่า เป็นผู้ทีกลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้ว 3 ราย ที่ยังเป็นหนี้ที่เกิดจากการไปทำงานฯ นอกนั้นเป็นผู้ที่กำลังไปทำงาน ผู้ทีกลับมาอยู่ในหมู่บ้านแต่ยังมีหนี้ที่เกิดจากการไปทำงาน เนื่องมาจากการถูกหลอกลวงว่าจะได้ไปทำงานอีก แต่ปรากฏว่าไม่ได้ไปทำงานฯ เสียเงินค่าใช้จ่ายในการติดต่อไปประมาณคนละ 20,000 บาท 2 ราย ยืมเงินจากญาติพี่น้องและเงินเก่าที่มีบ้างไม่มากนักไปชำระนายทุนเงินกู้ คนนี้จึงเป็นหนี้ญาติพี่น้องไม่ได้คิดดอกเบี้ย แต่อีกรายหนึ่งกู้เงินจากนายทุนเงินกู้ที่บ้านท่าพระ โดยเอาโฉนดที่ดินไปเป็นประกัน เมื่อไม่ได้ไปทำงานจึงทำให้ดอกเบี้ยเพิ่มพูนมากขึ้นจนต้องเสียที่ดิน และยังไม่มีหมคหนี้สินต้องขายสิ่งของเครื่องใช้ฯ เพื่อชำระหนี้ จากเดิมก่อนไปทำงานเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะปานกลาง ปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็นผู้มีฐานะยากจน จากเกษตรกรมาเป็นผู้ที่รับจ้างงานทั่วไป

ในการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงภาวะหนี้สินของครอบครัวผู้มีประสบการณ์ฯ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ พบตรงกัน สำหรับผู้ทีไม่มีหนี้สินนั้น เดิมก่อนไปทำงานมีหนี้สินที่เกิดจากการกู้ยืมเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานฯ แต่เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้วพยายามจะไม่ก่อหนี้สินขึ้นมาอีก เนื่องจากเกรงว่าจะไม่สามารถหาเงินมาใช้หนี้ได้ แต่สำหรับผู้ทีมีประสบการณ์ฯ ที่ยังมีหนี้สินของครอบครัว เป็นหนี้สินในลักษณะสินเชื่อหรือมี

* การชำระหนี้สินที่เกิดจากการไปทำงานฯ เมื่อสามมีไปทำงานได้ 3 เดือนแรกจะนำเงินที่สามมีส่งมาไปชำระดอกเบี้ยเงินกู้ ต่อมาเดือนที่ 4-6 จึงทยอยใช้เงินคืนคืนครั้งละประมาณ 5,000 บาท กว่าหนี้สินที่กู้เป็นค่าเดินทางฯ จะหมดประมาณ 1 ปี

เกร็ดคิดในการประกอบการ โดยเฉพาะด้านเกษตร ใช้สินเชื่อในการเพาะปลูก และหันมาสนใจการผลิตเพื่อการค้ามากกว่าการผลิตเพื่อยังชีพ และในร้านค้าใช้จ่ายในครอบครัวเป็นผู้ที่มีฐานะเป็นที่ไว้วางใจของเจ้าหนี้จึงยอมให้เกร็ดคิดต่อครอบครัวของผู้ไปทำงานฯ

1.3 การเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ พบว่า ผู้ที่กลับจากการไปทำงานฯ มาอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนมากตอบว่าได้รับรายได้ไม่ต่างจากก่อนไปทำงานฯ ร้อยละ 21.3 และตอบว่าลดลงกว่าก่อนไปทำงานฯ ร้อยละ 18.0 ส่วนตอบว่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.5 นอกนั้นเป็นกลุ่มที่กำลังไปทำงานฯ ผู้ที่กลับมาแล้วแต่ว่างงานและผู้ไม่ตอบ (ดูตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ระดับรายได้ระหว่างก่อนไปทำงานฯ กับเมื่อไปทำงานแล้วของผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้าน

ระดับรายได้	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มขึ้นกว่าก่อนไปทำงานฯ	7	11.5
ลดลงกว่าก่อนไปทำงานฯ	11	18.0
เท่าเดิม	13	21.3
กลุ่มที่กำลังไปทำงานฯ	22	36.1
กลุ่มที่กลับมาแล้วว่างงาน	6	9.8
ไม่ตอบ	2	3.3
รวม	61	100.0

ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ก่อนไปทำงานฯ ส่วนมากเป็นผู้ที่มีงานทำในประเทศไทย อยู่ก่อนแล้ว และเป็นงานประเภทรับจ้างทั่วไป เช่น ช่างฝีมือ กรรมกรบางคนเป็นเกษตรกร แต่มีความสามารถเป็นช่างหรือกรรมกร แยกหาก ผสมปูน ฉาบปูน ฯลฯ แต่ไม่ถึงกับชำนาญ นั่นคือ เป็นแรงงานกึ่งฝีมือและแรงงานไร้ฝีมือ คนกลุ่มนี้เมื่อทำงานในเมืองไทยได้รับค่าจ้างแรงงานต่ำ ยกเว้นพวกที่เป็นช่างฝีมือ เมื่อคนเหล่านี้มีโอกาสเดินทางไปทำงานในตะวันออกกลาง ก็จะตัดสินใจไปทำงานฯ เพราะรายได้จากการทำงานในตะวันออกกลาง

มากกว่าในเมืองไทยมาก (เมื่อถามเหตุผลของการตัดสินใจไปทำงานฯ ตอบว่า เพราะรายได้หรือค่าจ้างแรงงานสูงกว่าเมืองไทย)

เมื่อคนงานที่ไปทำงานฯ กลับมาทำงานในหมู่บ้าน มักเปลี่ยนอาชีพหรือประกอบอาชีพรองเพิ่มขึ้น เมื่อถามถึงระดับรายได้เมื่อกลับมาทำงานในเมืองไทยปัจจุบัน ต่างจากก่อนไปทำงานอย่างไร ส่วนมากจะตอบว่าไม่ต่างจากเดิมเท่าไรนัก ถึงแม้ว่าจะประกอบอาชีพรองเพิ่มขึ้นก็ตาม และเมื่อเทียบปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นกว่าก่อนไปทำงาน เขาก็ตอบว่าเมื่อก่อนไปทำงานฯ รายได้น้อยกว่าปัจจุบันแต่ค่าของเงินมากกว่าปัจจุบัน เพราะเมื่อเขากลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้วรายได้มากกว่าก่อนไปทำงานฯ แต่ฐานะความเป็นอยู่ไม่ต่างกันนัก เพราะเงินที่เพิ่มขึ้นซื้อสินค้าได้เท่าเดิมหรืออาจน้อยกว่าเดิม เขาจึงคิดว่าระดับรายได้เมื่อก่อนไปทำงานฯ กับเมื่อเขากลับมาอยู่ในหมู่บ้านปัจจุบันไม่ต่างกัน

กลุ่มที่ตอบว่ากลับมาทำงานในหมู่บ้านแล้วรายได้ลดลงจากเดิม ส่วนมากเป็นผู้ที่รับเหมาแรงงานในการก่อสร้าง เพราะปัจจุบันนี้มีผู้รับเหมาแรงงานก่อสร้างมากขึ้นเป็นเหตุให้มีการตัดราคาในการประมูลรับเหมาก่อสร้าง ทำให้ผู้ที่สามารถประมูลงานได้ หารับค่าตอบแทนจากการทำงานไม่มากเหมือนเมื่อก่อนไปทำงานฯ

กลุ่มที่ตอบว่าเมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้วระดับรายได้ดีขึ้นกว่าก่อนไปทำงานฯ เป็นผู้ที่เคยเป็นกรรมกรก่อนไปทำงานฯ แต่เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านเปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกรซื้อที่ดินขยายพื้นที่การเพาะปลูก หรือเกษตรกรที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านเมื่อว่างจากการเกษตรจะรับจ้างทั่วไปเป็นการเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว

จากข้อมูล จากการสำรวจและการสัมภาษณ์ผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านเกี่ยวกับระดับรายได้ของครอบครัว พบว่า ส่วนมากไม่ต่างจากเดิม โดยผู้ตอบจะเปรียบเทียบจากค่าของเงินที่ได้รับจากการทำงานในปัจจุบันกับก่อนไปทำงาน และเห็นว่าค่าของเงินในปัจจุบันน้อยกว่าก่อนไปทำงาน ดังนั้น แม้ว่าปัจจุบันเงินค่าจ้างแรงงานมีปริมาณมากกว่าก่อนไปทำงานฯ แต่ค่าของเงินที่ได้รับไม่ทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้นกว่าก่อนไปทำงานฯ จึงทำให้พวกเขาประเมินระดับรายได้ในปัจจุบันไม่ต่างจากก่อนไปทำงานฯ

1.4 การเปลี่ยนอาชีพของผู้ที่กลับมาทำงานในหมู่บ้าน พบว่า ผู้ที่กลับมาอยู่ใน

หมู่บ้านแล้วเปลี่ยนอาชีพร้อยละ 47.5 แยกเป็นผู้ที่กลับมาแล้วเปลี่ยนอาชีพเดิมไปประกอบอาชีพใหม่ ร้อยละ 31.1 และผู้ที่กลับมาประกอบอาชีพเดิมอยู่แต่ประกอบอาชีพรองเพิ่มจากเดิม ร้อยละ 16.4 และเป็นผู้ที่ไม่เปลี่ยนอาชีพจากเดิม ร้อยละ 6.6 เท่านั้น และพบว่าผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้วว่างงาน ร้อยละ 9.8 และเป็นผู้ที่กำลังไปทำงาน ร้อยละ 36.1 (ดูตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 การเปลี่ยนอาชีพของผู้ที่มีประสบการณ์ ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้ว

การเปลี่ยนอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เปลี่ยนอาชีพจากเดิมที่เคยทำ	19	31.1
ไม่เปลี่ยนอาชีพเดิมแต่ประกอบอาชีพรองเพิ่ม	10	16.4
ไม่เปลี่ยนอาชีพจากเดิม	4	6.6
ผู้ที่กลับมาแล้วว่างงาน	6	9.8
ผู้ที่กำลังไปทำงาน	22	36.1
รวม	61	100.0

เมื่อพิจารณาลักษณะของการเปลี่ยนอาชีพของผู้ที่มีประสบการณ์ ระหว่างการประกอบอาชีพเดิมก่อนไปทำงาน กับอาชีพหลักในปัจจุบัน พบว่า ส่วนมากเดิมก่อนไปทำงาน ประกอบอาชีพหลักเป็นช่างฝีมือ แต่เมื่อกลับจากการทำงาน มาอยู่ในหมู่บ้าน เปลี่ยนมาประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร ร้อยละ 11.5 รองลงมาก็คือผู้ที่ก่อนไปทำงาน ประกอบอาชีพหลักเป็นกรรมกร แต่เมื่อกลับจากการทำงาน เปลี่ยนมาเป็นเกษตรกร ร้อยละ 4.9 นอกนั้นผู้ที่กลับมาจากการทำงาน มาประกอบอาชีพค้าขายและบริการ เดิมเป็นช่างฝีมือ ร้อยละ 3.3 (ดูตารางที่ 20.1) นอกจากนั้นที่พบมากคือ ผู้ที่กลับจากการทำงาน แล้วไม่เปลี่ยนอาชีพหลักของครอบครัว แต่เริ่มประกอบอาชีพรองเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.4 และพบว่าผู้ที่กลับจากการทำงาน แล้วไม่เปลี่ยนอาชีพหลักของครอบครัวและไม่ได้ประกอบอาชีพรอง ร้อยละ 6.6

ตารางที่ 20.1 แสดงการเปลี่ยนอาชีพของผู้มีประสบการณ์ฯ ระหว่างก่อนไปทำงานฯ กับ
เมื่อกลับจากการทำงานฯ

การเปลี่ยนอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เดิมเป็นกรรมกร ปัจจุบันเป็น เกษตรกร	3	4.9
เดิมเป็นช่างฝีมือ ปัจจุบันเป็น เกษตรกร	7	11.5
เดิมค้าขาย ปัจจุบันเป็น เกษตรกร	1	1.6
เดิมรับราชการ ปัจจุบันเป็น เกษตรกร	1	1.6
เดิมรับราชการ ปัจจุบันอาชีพ บริการ	1	1.6
เดิมช่างฝีมือ ปัจจุบันอาชีพ ค้าขาย	2	3.3
เดิมเกษตรกร ปัจจุบันอาชีพ ค้าขาย	1	1.6
เดิมเกษตรกร ปัจจุบันอาชีพ ช่างฝีมือ	1	1.6
เดิมช่างฝีมือ ปัจจุบันอาชีพ กรรมกร	2	3.3
ไม่เปลี่ยนอาชีพหลักแต่ประกอบอาชีพรองเพิ่ม	10	16.4
ไม่เปลี่ยนอาชีพหลักและไม่ประกอบอาชีพรอง	4	6.6
ผู้ที่กลับจากการทำงานฯ แล้วว่างงาน	6	9.8
ผู้ที่กำลังทำงานฯ	22	36.1
รวม	61	100.0

ดังนั้นเมื่อศึกษาอาชีพหลักในปัจจุบันหลังจากกลับมาจากการทำงานฯ แล้ว พบว่า
ส่วนมากเปลี่ยนจากอาชีพเดิมมาประกอบอาชีพหลักทางการเกษตรร้อยละ 19.6 รองลงมา
คือกลับมาประกอบอาชีพหลักเหมือนเดิมแต่ประกอบอาชีพรองของครอบครัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ
16.4 และพบว่า ในกลุ่มผู้ที่กลับจากการทำงานฯ มาอยู่ในหมู่บ้านแล้วว่างงาน ร้อยละ 9.8
(ดูตารางที่ 20.1.1)

ตารางที่ 20.1.1 แสดงอาชีพหลักในปัจจุบันของผู้มีประสบการณ์ฯ

อาชีพหลักในปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	12	19.6
ค้าขายและบริการ	4	6.6
รับจ้างทั่วไป	3	4.9
ไม่เปลี่ยนอาชีพหลักแต่ประกอบอาชีพรองเพิ่ม	10	16.4
ผู้ที่กลับจากการทำงานฯ แล้วว่างงาน	6	9.8
ผู้ที่ไม่เปลี่ยนอาชีพหลักและไม่ประกอบอาชีพรอง	4	6.6
ผู้ที่กำลังไปทำงานฯ	22	36.1
รวม	61	100.0

ข้อมูลเชิงคุณภาพในเรื่องการเปลี่ยนอาชีพหลังจากการทำงานฯ แล้วกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน ส่วนมากเปลี่ยนอาชีพจากที่เคยทำอยู่เดิมก่อนไปทำงานฯ จากการสนทนาทั่วไปกับผู้ทีกลับมาประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร ในเรื่องอาชีพเดิมก่อนไปทำงานฯ ส่วนมากเคยทำงานรับจ้างทั่วไป ประเภทช่างฝีมือและกรรมกรในงานก่อสร้าง และต้องไปทำงานนอกหมู่บ้าน ย้ายที่ไปทำตามที่นายจ้างประมุลงานได้ ค่าจ้างแรงงาน บางคนได้เป็นรายเดือนประมาณเดือนละ 2,000-3,000 บาท (สำหรับช่างฝีมือที่มีความชำนาญ) แต่บางคนได้เป็นรายวันประมาณวันละ 60-80 บาท (ส่วนมากทำงานกรรมกร) ถ้ามถึงเหตุผลที่เปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกร ส่วนมากตอบว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง อีสระ การทำงานไม่ซับซ้อน ส่วนมากคุ้นเคยกับการเกษตรมาก่อน แม้ว่าอาชีพหลักเดิมก่อนไปทำงานฯ จะทำงานรับจ้างทั่วไปก็ตาม บางรายต้องการประกอบกิจการอื่นที่ไม่ใช่เกษตรแต่ความรู้ความสามารถไม่พอเพียงหรือขาดเงินทุนในการดำเนินกิจการ เช่น เปิดร้านค้า หรือเป็นเจ้าของโรงงานแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร เป็นต้น จึงทำให้ยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เมื่อกลับจากการทำงานฯ มีไม่มากนักที่กลับมาประกอบอาชีพหลักทางการเกษตรแล้วนำเงินมาลงทุนซื้อที่ดินและเทคโนโลยีทางการเกษตร ทั้งนี้เพราะผู้ที่กลับมาทำการเกษตรส่วนมากมีที่ดิน

ทำกินเป็นของตนเองอยู่ก่อนแล้วแต่ให้ผู้อื่นเช่า (โดยคิคค่าตอบแทนเป็นเงินหรือเป็นผลผลิต) แต่เมื่อไปทำงานฯ ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้ต้องการเปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกรทำการปลูกพืชไร่และทำนา แทนอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งเขาคิดว่ามีความมั่นคงน้อยกว่าอาชีพการเกษตร

นอกจากเปลี่ยนอาชีพเดิมมาทำการเกษตรแล้ว กลุ่มที่เดิมทำการเกษตรจนถึงปัจจุบันก็ยังทำการเกษตรอยู่ ซึ่งมีจำนวนไม่น้อย และเมื่อถามถึงความแตกต่างในการประกอบอาชีพระหว่างก่อนไปทำงานฯ กับเมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้ว ส่วนมากตอบว่าไม่แตกต่างกันมากนักเพราะหลังจากกลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้วตนเองประกอบอาชีพหลักเหมือนเดิม แต่ได้เริ่มประกอบอาชีพรองของครอบครัวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะต้องการเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว เช่น ว่างจากงานการเกษตรกรรมก็จะรับจ้างงานทั่วไป ทั้งในและนอกหมู่บ้าน* แต่เมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูกก็จะกลับมาทำงานการเกษตรในหมู่บ้าน เป็นต้น

ผู้ที่กลับจากการทำงานฯ มาอยู่ในหมู่บ้านแล้วประกอบอาชีพทางด้านบริการและค้าขายทั้งหมด 4 รายของผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้าน โดยใช้ทุนในการดำเนินการจากเงินที่ได้รับจากการไปทำงานฯ จำนวน 3 รายที่เปิดร้านค้าใหม่เป็นร้านขายกับข้าวและอาหารพื้นเมือง ใช้ทุนในการดำเนินการประมาณ 10,000-15,000 บาทต่อหนึ่งร้าน ส่วนอีกหนึ่งรายนำเงินที่ได้รับจากการไปทำงานมาลงทุนให้ภรรยาเปิดร้านเสริมสวยในหมู่บ้านใช้ทุนประมาณ 10,000 บาท เมื่อถามถึงสาเหตุที่เปลี่ยนอาชีพเดิมมาทำการค้าและบริการ ส่วนมากตอบว่างานค้าขายและบริการเป็นที่ไม่หนัก ทำงานอยู่ในที่ร่มไม่ต้องตากแดด สบายกว่างานทางการ

*ในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรแล้ว จะเป็นช่วงที่เกษตรกรของหมู่บ้านว่างงานเพราะเป็นช่วงฤดูแล้งไม่มีน้ำสำหรับเพาะปลูก เนื่องจากน้ำจากคลองชลประทานในหมู่บ้านช่วงฤดูแล้งน้ำจะมีรสเค็มไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ จึงทำให้เกษตรกรที่มีความสามารถในการทำงานรับจ้างทั่วไปประเภทช่างก่อสร้าง หรือกรรมกร ไปรับจ้างทำงานก่อสร้าง ซึ่งงานก่อสร้างช่วงนี้ต้องการแรงงานมากขึ้น นอกจากนั้นผู้ที่เป็นช่างชำนาญงานก่อสร้างมักรับเหมาแรงงานในการก่อสร้างบ้านเรือน หรืออาคารที่มีขนาดเล็กไม่ใหญ่มาก โดยผู้จ้างจ่ายค่าวัสดุก่อสร้างเอง

เกษตรและรับจ้างทั่วไป นอกจากนั้นยังได้รับเงินทุกวันแม้ว่าไม่มากก็ตาม และถามถึงฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว เมื่อเปลี่ยนอาชีพ เดิมมาทำการค้าและบริการแตกต่างกันหรือไม่ ส่วนมากตอบว่าไม่ต่างจากเดิมมากนัก เพราะอาชีพค้าขายและบริการเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอนบางวันก็ได้มากบางวันได้น้อย เฉลี่ยแล้วก็พอเพียงสำหรับเลี้ยงครอบครัว

นอกจากนั้นเป็นผู้ที่กลับจากการทำงานฯ แล้วไม่เปลี่ยนอาชีพหลัก และไม่ได้ประกอบอาชีพรอง นั่นคือ ก่อนไปทำงานฯ เคยทำงานในเมืองไทยอยู่ก่อนเมื่อกลับจากการทำงานฯ แล้วมาอยู่ในหมู่บ้านก็ประกอบอาชีพ เดิมที่เคยทำและไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นเพิ่มขึ้น เมื่อถามถึงฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวเปรียบเทียบระหว่างก่อนไปทำงานฯ กับเมื่อกลับจากการทำงานฯ แล้ว ส่วนมากตอบว่าไม่แตกต่างกันนัก แต่เมื่อกลับจากการทำงานฯ ทำให้ครอบครัวมีเงินออมซึ่งก่อนไปทำงานฯ ไม่มีเงินออมของครอบครัว นอกจากเงินออมบางครอบครัวมีสิ่งของเครื่องใช้ฯ เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะเครื่องไฟฟ้า

ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ แสดงให้เห็นการเปลี่ยนอาชีพของผู้ที่กลับจากการทำงานฯ ส่วนมากเปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกรซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง รองลงมาก็คือกลับมาทำการค้าและบริการ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงน้อยกว่าการเกษตร แต่ทำงานสบายกว่าเพราะทำงานในที่ร่ม ไม่ต้องตากแดดเหน้อยกายเหมือนงานการเกษตร ซึ่งการเปลี่ยนอาชีพที่เกิดขึ้นส่วนมากใช้ทุนมาจากเงินที่ได้รับจากการไปทำงานฯ และที่พบมากอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มที่กลับจากการทำงานฯ มาประกอบอาชีพหลักเหมือนเดิม แต่ประกอบอาชีพรองเพิ่มขึ้นจากเดิม เพื่อที่จะเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ถือว่าเกิดการเปลี่ยนอาชีพขึ้น เพราะอาชีพรองที่เพิ่มขึ้นนี้ส่วนมากเป็นการทำงานรับจ้างทั่วไป ในช่วงที่มีเวลาว่างจากงานหลัก ซึ่งงานรับจ้างทั่วไปเป็นงานที่เขาเหล่านั้นเคยไปทำงานในตะวันออกกลางนั่นเอง

ทางด้านสังคม

ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ จากการสนทนากับผู้ที่กลับจากการทำงานฯ มาอยู่ในหมู่บ้าน ในเรื่องความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องไม่ต่างไปจากเดิมไปทำงานฯ นั่นคือ ความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องยังไปมาหาสู่ใกล้ชิดสนิทสนมเหมือนเดิม เช่น เวลาที่มีเรื่องหรือปัญหา ก็จะปรึกษา

หาหรือกับญาติ ๆ และสมาชิกในครอบครัว การพูดคุยกับญาติพี่น้องส่วนมากเป็นเรื่องทั่วไป และบางครั้งก็ปรึกษาปัญหาครอบครัว

ญาติในหมู่บ้านนี้มีทั้งญาติทางสายโลหิตและญาติที่เกิดจากการแต่งงาน ซึ่งทางภาคอีสาน เรียกว่า "เป็นคอง" นอกนั้นยังมีเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งเปรียบเสมือนญาติและเพื่อนบ้านที่นับถือ เสมือนญาติจะมีการติดต่อสัมพันธ์กันบ่อยครั้ง เช่น ผากคุแลบ้าน หรือ ผากซ้อของ ฯลฯ

การพบปะสังสรรค์ระหว่างญาติพี่น้อง ในครอบครัวที่มีฐานะปานกลางในรอบหนึ่งปี จะจัดงานทำบุญประจำปี ทั้งนี้เพื่อให้ญาติทางสายโลหิตและญาติที่เป็นคองที่ย้ายถิ่นไปอยู่ ที่อื่นได้มาพบปะสังสรรค์กัน (ดูรายละเอียดในเรื่องระบบความเชื่อ)

การช่วยเหลือระหว่างเครือญาติ การช่วยเหลือทางการเงินระหว่างญาติพี่น้องมีอยู่บ้างแต่ไม่บ่อยนัก และช่วยเหลือโดยไม่คิดค่าตอบแทน และตัวผู้ที่ถูกส่งจากทำงานฯ เองก่อนไปทำงานฯ ได้ยืมเงินจากญาติพี่น้องเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานฯ โดยที่ญาติพี่น้องก็ไม่ได้คิดดอกเบี้ย และตัวเขาก็ใช้คืนเมื่อไปทำงานฯ แล้ว แต่เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้ว เมื่อญาติพี่น้องต้องการใช้เงินก็จะมาหยิบยืมโดยที่ตัวเขาก็ไม่ได้คิดดอกเบี้ยเช่นกัน

การช่วยเหลือในด้านแรงงานระหว่างญาติพี่น้องในปัจจุบัน การช่วยเหลือทางด้านแรงงานระหว่างเครือญาติไม่มากนัก (ยกเว้นช่วยงานบุญ) ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านมักใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน แทนแรงงานคน เช่น การเกษตรมักใช้รถไถ หรือ ควายเหล็กไถดิน แทนแรงงานสัตว์ โดยเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่ได้รับความสะดวก อีกประการหนึ่งปัจจุบันเกษตรกรมักส่งลูกเรียนหนังสือมากขึ้น จึงขาดแคลนแรงงาน ต้องใช้เครื่องจักรแทน เพราะถ้าให้ญาติพี่น้องมาช่วยแรงไว้แล้ว ตัวเขาเองก็ต้องไปช่วยคนอื่น จึงทำให้บางคนเมื่อขาดแคลนแรงงานก็มักใช้วิธีการจ้างแรงงานแทนการช่วยงานซึ่งกันและกัน

ระบบความเชื่อทางศาสนา แบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีที่สำคัญในพุทธศาสนา เช่น งานบุญสงกรานต์

บุญเข้าพรรษา - บุญออกพรรษา และบุญทอดกฐิน

2. ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และความเชื่อทาง
ด้านไสยศาสตร์ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีทำบุญบ้านประจำปี การบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีที่สำคัญทางพุทธศาสนา

บุญสงกรานต์ เป็นประเพณีที่ชาวบ้านให้ความสำคัญมากอย่างหนึ่ง เพราะถือ
ว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ ชาวบ้านที่ไปทำงานนอกหมู่บ้านมักพากันกลับมาเยี่ยม
บ้านและร่วมกันทำบุญตักบาตร ส่วนมากจะกลับมาถึงหมู่บ้านในตอนเย็นวันที่ 12 เมษายน ใน
ตอนเย็นวันที่ 12 เมษายน นี้ชาวบ้านจะทำขนมเตรียมที่จะนำไปใส่บาตรในตอนเช้าวันที่ 13
เมษายน หลังจากทำขนมเสร็จก็จะพุดคุยพบปะกับญาติที่กลับมาจากการทำงานนอกหมู่บ้าน

เช้าวันที่ 13 เมษายน ทางวัดจะตักบาตรเป็นสัญญาณให้ชาวบ้านไปใส่บาตรที่วัด
เมื่อชาวบ้านได้ยินเสียงสัญญาณก็จะชักชวนเพื่อนบ้านและญาติเดินไปทำบุญที่วัดโดยถือขันเงิน
ใบใหญ่ใส่ข้าวเหนียวและขนมที่นำไปใส่บาตร บางคนก็จะมีปิ่นโตใส่กับข้าวไปวัดด้วยเพื่อ
ถวายอาหารแก่พระสงฆ์ เมื่อทำบุญใส่บาตรและรับศีลรับพรจากพระสงฆ์แล้ว ชาวบ้านจะพา
กันไปสรงน้ำพระพุทธรูปที่ในโบสถ์ และเมื่อกลับจากวัดหนุ่มสาวและชาวบ้านทั่วไปจะพากันไป
สรงน้ำคนแก่คนแก่ที่ตนเคารพรัก ซึ่งเรียกกันว่า "พ่อใหญ่แม่ใหญ่" "พ่อคู่แม่คู่" พอช่วง
บ่ายหนุ่มสาวของหมู่บ้านจะเล่นสาคน้ำกันในบริเวณบ่ออากาศของหมู่บ้านอย่างสนุก ที่หมู่บ้านนี้
จะทำบุญและเล่นสงกรานต์กัน 3 วัน (13 - 15 เมษายน)

เมื่อถึงวันที่ 15 เมษายน ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการเล่นสงกรานต์ของหมู่บ้านใน
วันนี้หลังจากไปทำบุญที่วัดแล้ว เวลาประมาณ 11.00 น. ชาวบ้านจะนำอาหารไปเลี้ยงพระ
ที่บริเวณท้ายหมู่บ้านริมลำน้ำที่เรียกว่า "แก่งฟ้า" * เสร็จจากการทำบุญเลี้ยงพระก็ทำพิธี-

* แก่งฟ้า เป็นสถานที่พักผ่อนในช่วงฤดูร้อนเพราะที่ลำน้ำตรงที่เรียกว่าแก่งฟ้าจะ
มีโขดหินตรงกลางลำน้ำและมีหาดทรายสำหรับเล่นน้ำ เป็นบริเวณที่มีน้ำให้เล่นสงกรานต์อย่าง
ไม่ขาดแคลน นอกนั้นชาวบ้านหมู่บ้านอื่นก็ชอบมาเที่ยวที่แก่งฟ้าในช่วงฤดูร้อนอยู่บริเวณท้ายหมู่บ้าน (ดูรายละเอียดในแผนที่หมู่บ้าน)

สวมนต์พรมน้ำมนต์แก่ผู้ไปร่วมทำบุญ จากนั้นหนุ่มสาวชาวบ้านทั่วไปจะเล่นสากน้ำกันอย่างสนุกสนานโดยลงไปเล่นในลำน้ำชี บริเวณแก่งฟ้า จนกระทั่งถึงตอนบ่ายจึงเลิก

ประเพณีเข้าพรรษา เป็นประเพณีบุญอีกประเพณีหนึ่งที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ประจำและเป็นผู้ที่ค่อนข้างอาวุโส หรือมีอายุประมาณ 40 ปี นั่นคือ ช่วงเข้าพรรษา บุคคลกลุ่มดังกล่าวจะละเว้นอบายมุข และจะถือศีลในวันพระ

ก่อนถึงวันเข้าพรรษาหนึ่งวันจะเป็นวันอาสาฬหบูชา ในตอนเช้าของวันอาสาฬหบูชาชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตรที่วัด หลังจากตักบาตรแล้วบางคนก็นำกับข้าวใส่ปิ่นโตมาถวายพระจะรองพระจะฉันอาหารเช้าเสร็จแล้วให้ศีลให้พร นอกจากนั้นกรรมการวัดเปิดให้ชาวบ้านจองผ้าอาบน้ำฝนที่จะถวายแก่พระสงฆ์จำพรรษาที่วัดนี้

ในวันอาสาฬหบูชา เวลาประมาณ 10.00 น. นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองบัวคี-หมี (โรงเรียนระดับประถมศึกษา) นำขบวนต้นเทียนพรรษามาถวายที่วัดนี้

ตอนเช้าของวันอาสาฬหบูชา ทางวัดจะประกาศเสียงตามสายให้ชาวบ้านมาร่วมกันที่วัด เมื่อชาวบ้านได้ยินเสียงก็ชวนกันไปวัดโดยไปเป็นกลุ่ม ๆ ส่วนมากเป็นกลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มเดียวกันและพวกญาติ ๆ ถึงวัดประมาณ 20.00 น. ก็จะทำพิธีถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่พระสงฆ์ ต่อจากนั้นก็ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญแก่พระสงฆ์จำพรรษาที่วัดนี้ โดยผู้อาวุโสที่เป็นที่ยอมรับนับถือของหมู่บ้านเป็นมัคทายกเก่า กล่าวคำสู่ขวัญ จากนั้นก็ให้ชาวบ้านเข้าไปผูกข้อมือพระเป็นการสู่ขวัญพระนั่นเอง หลังจากพิธีบายศรีสู่ขวัญพระแล้ว พระสงฆ์ก็จะนำชาวบ้านเวียนเทียนรอบโบสถ์ 3 รอบ แล้วเป็นอันเสร็จพิธี

ตอนเช้าของวันเข้าพรรษา ชาวบ้านก็มาทำบุญตักบาตรที่วัด ต่อจากนั้นประมาณ 9.30 น. นักเรียนโรงเรียนท่าพระวิทยายนนำต้นเทียนพรรษามาถวายวัด กลางคืนมีภาพยนตร์*

* ทางวัดจัดฉายภาพยนตร์โดยเก็บเงินค่าชมคนละ 10 บาท โดยที่เงินค่าจ้างภาพยนตร์ได้มาจากผู้ที่ไปทำงานในประเทศอิรักส่งเงินมาให้ภรรยาปรึกษากับกรรมการวัดในการหาเงินเข้าวัดโดยทำไร้ทั้งหมดให้วัด

กิจกรรมในระหว่างเข้าพรรษา ชาวบ้านแต่ละคุ้มจะเปลี่ยนกันรับ เป็นผู้อุปถัมภ์-
อาหารพระสงฆ์ ทั้งมือเช้าและมือกลางวัน* และทุกเย็นที่วัดจะมีการเทศนาธรรม และ
ทำวัตรเย็น ชาวบ้านก็จะไปฟังธรรมและทำวัตรเย็น (ส่วนมากเป็นแม่บ้านที่อายุประมาณ
40 ปี และผู้อาวุโสของหมู่บ้าน) และเมื่อถึงวันพระผู้อาวุโสของหมู่บ้านจะนุ่งขาวห่มขาวไป
ถือศีลที่วัด

ประเพณีออกพรรษา เป็นงานบุญเดือนสิบ เอ็ดของหมู่บ้านที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ
โดยกรรมการหมู่บ้านและกรรมการกลุ่มคนโสดหรือกลุ่มหนุ่มสาวของหมู่บ้าน ร่วมงานกันใน
การดำเนินงานจัดงานออกพรรษา ซึ่งทางภาคอีสานมักจะทำพิธีลอยกระทงหลังจากออกพรรษา
ทันที ไม่รอไปลอยกระทงในวันเพ็ญเดือนสิบสองตามประเพณีของชาวไทยทั่วไป หมู่บ้านที่
จัดงานประเพณีออกพรรษา 3 วันคือ 27-29 ตุลาคม 2528

ก่อนวันออกพรรษาหนึ่งวัน (27 ตุลาคม) ชาวบ้านจะทำขนมสำหรับใส่บาตรใน
ตอนเช้าของวันออกพรรษา ส่วนมากทำขนมข้าวต้มมัด ตกตอนเย็นคนแก่จะไปฟังพระเทศนา
ที่วัดและประมาณ 21.00 น. กลุ่มหนุ่มสาวของหมู่บ้านจัดการแสดงละครที่วัดโดยมีการ
ประกวดว่ากลุ่มใดจะได้รับรางวัลการแสดงดีเยี่ยมก็จะได้รับรางวัลที่ทางกรรมการกลุ่มหนุ่ม-
สาวของหมู่บ้านจัดไว้

เข้าวันออกพรรษา (28 ตุลาคม) ทางวัดจะตั้งกลองเป็นสัญญาณให้ชาวบ้านใส่บาตร
ที่วัดชาวบ้านก็จะชวนกันไปเป็นคุ้ม ๆ หรือไปกับญาติสนิท แต่การทำบุญตักบาตรเป็นการตัก-

* การอุปถัมภ์พระสงฆ์-สามเณร ในช่วงเข้าพรรษา กรรมการวัดจะแบ่งชาว-
บ้านออกเป็นกลุ่ม ๆ ส่วนมากแบ่งเป็นคุ้มและบางกลุ่มแบ่งตามเครือญาติที่สนิทแล้วอยู่ใกล้ชิดกัน
โดยกลุ่มเหล่านี้จะรับภาระในการทำอาหารเช้าและกลางวันถวายพระสงฆ์และสามเณร ใน
วันพระด้วยการเรียกรับจากสมาชิกกลุ่มแล้วมาทำข้าวหม้อแกงหม้อเลี้ยงพระ ซึ่งชาวบ้านถือ
ว่าเป็นการทำบุญกุศลจะทำเช่นนี้ตลอดทุกวันพระ โดยการหมุนเวียนกันไปแต่ละกลุ่ม

บาตรเทโว หรือคักบาตรดาวดึงส์* หลังจากคักบาตรดาวดึงส์แล้วพระจะขึ้นไปบนศาลา
 ชาวบ้านที่นำกับข้าวใส่ปิ่นโตมาถวายพระก็จะนำขึ้นไปถวายบนศาลา และรองจนกว่าพระจะ
 จันเสร็จ

พระจะให้ศีลให้พร จากนั้นพระเจ้าอาวาสเทศนาธรรมให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่ถือศีลอยู่ที่
 วัดฟัง ส่วนกลุ่มหนุ่มสาวและกรรมการหมู่บ้านตลอดจนชาวบ้านที่มีเวลาว่างก็จะมาช่วยกัน
 สร้างเวทีการแสดงหมอลำและเวทีร่ำวง โดยที่เวทีหมอลำอยู่ในวัด ส่วนเวลาที่ร่ำวงอยู่
 ที่สนามนอกวัด เพราะเจ้าอาวาสเห็นว่าไม่เหมาะสมถ้าจะให้มีการร่ำวงภายในบริเวณวัด

ในตอนค่ำ เวลาประมาณ 19.50 น. ทางวัดประกาศให้ชาวบ้านมาร่วมกัน-
 ถวายผ้าอาบน้ำสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์ได้มีผ้าใหม่ใช้ในช่วงออกพรรษา และเมื่อถึงเวลา
 ประมาณ 21.30 น. ทางพระสงฆ์จะสวดมนต์บูชากระทรงที่จะลอย เสร็จจากการบูชา
 กระทรง ชาวบ้านก็จะพากันเดินไปที่ลำน้ำชี บริเวณแก่งฟ้าอยู่ท้ายหมู่บ้าน จากนั้นโทรทัศน์
 ต่าง ๆ จึงเริ่มทำการแสดง จากการสังเกตการณ์ พบว่า ชาวบ้านส่วนมากชอบที่จะดูหมอล
 ลำมากกว่าร่ำวง ที่เวทีร่ำวงจะมีพวกวัยรุ่นขึ้นไปเดินบนเวที และยืนคู่อู่อรอบ ๆ เวที ชาว
 บ้านทั้งเด็กเล็ก ๆ (เรียนชั้นประถม) จะนั่งดูหมอลำกับผู้ปกครอง ชาวบ้านจะดูจนจบเรื่อง
 ประมาณเที่ยงคืน

หลังจากออกพรรษาได้ 1 อาทิตย์ ทางวัดก็ได้รับกรฐินจากผู้ที่มีอันจะกินของหมู่-
 บ้านนี้ เป็นกรฐินสามัคคีในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2528 โดย นายสุบิน ราชธานี เป็นผู้ค้ำ
 กองกรฐินที่บ้านแล้วขอให้ชาวบ้านมาร่วมกันทำบุญ ชาวบ้านจะนำข้าวสาร น้ำตาล ผลไม้
 หมอนเสื้อ ผ้าขาว ฯลฯ มาร่วมทำบุญกรฐิน เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2528 จะนิมนต์

* การคักบาตรดาวดึงส์ เป็นประเพณีที่ชาวพุทธถือว่าในช่วงออกพรรษาเป็นช่วง
 ที่พระพุทธเจ้ากลับจากสวรรค์ที่ช่วงเข้าพรรษาไปเทศนาโปรดมารคา ดังนั้น พระพุทธเจ้า
 ต้องเดินมาจากที่สูงลงมาโปรด แต่หมู่บ้านนี้ไม่มีภูเขาจึงให้พระสงฆ์เดินลงจากกุฎพระแล้ว
 เดินรอบโบสถ์ชาวบ้านก็เข้าแถวคอยใส่บาตรแล้วพระสงฆ์จึงเดินขึ้นไปบนศาลา

พระมาสวคณต์เย็นที่บ้าน ชาวบ้านก็จะมาฟังพระสวคณต์เย็นด้วย เสร็จจากการฟังพระสวคณต์แล้ว เจ้าภาพจะเชิญแขกมาร่วมรับประทานอาหารด้วยกัน ในตอนกลางคืนมีภาพยนตร์ที่หน้าบ้านของเจ้าภาพ

เช้าวันที่ 3 พฤศจิกายน เจ้าภาพนิมนต์พระมาฉันอาหารเช้าที่บ้าน ต่อมาประมาณ 9.00 น. แห่งกองกรฐินจากบ้านเจ้าภาพไปที่วัด ชาวบ้านจะร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน เมื่อไปถึงที่วัดก็แห่รอบโบสถ์ 3 รอบ แล้วทำพิธีโหมธนากรฐิน และเวลา 11.00 น. ก็ถวายอาหารแด่พระสงฆ์เป็นอันเสร็จพิธี

จากการเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม พบว่า ผู้ที่กลับมาจากการไปทำงานในตะวันออกกลาง เมื่อมาอยู่ในหมู่บ้าน เมื่อมีเทศกาลงานบุญต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ทั้งงานบุญสงกรานต์ บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา บุญกรฐิน ไปร่วมด้วยทุกครั้ง เมื่อถามถึงความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีงานบุญต่าง ๆ นี้ คำตอบคือ ความเชื่อทางด้านศาสนา เกี่ยวกับประเพณีในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเหมือนเดิม เพราะก่อนไปทำงานก็ร่วมงานบุญเหล่านี้มาก่อนแล้ว เมื่อกลับมาก็ยังทำเหมือนเดิม เพราะถือว่าประเพณีเหล่านี้มีเพียงปีละครั้งเท่านั้น เป็นหน้าที่ของชาวพุทธ ที่ต้องปฏิบัติ และเมื่อทำแล้วก็สบายใจ และผู้ที่ไปร่วมงานในประเพณีเหล่านี้เมื่ออยู่ในเรื่องการใช้จ่ายเงิน เพื่อการบริจาคการกุศลจะตอบว่าเพิ่มขึ้น เมื่อมีเงินมากก็บริจาคมากขึ้นกว่าก่อนไปทำงาน ดังนั้น ข้อมูลจากการสำรวจก่อนข้างจะสอดคล้องกับการสังเกตการณ์

ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ

การทำบุญบ้านประจำปี ชาวบ้านที่ฐานะปานกลาง และมีญาติหลาย ๆ ครอบครัว ทั้งในและนอกหมู่บ้านมักนิยมทำบุญบ้านประจำปีในช่วงสงกรานต์ เพราะช่วงนั้นญาติพี่น้องจะกลับมาเยี่ยมบ้านกันมากกว่างานบุญอื่น ๆ

ก่อนถึงวันทำบุญบ้านก็จะไปบอกญาติพี่น้องว่าเป็นวันที่เท่าไร จากนั้นก็บอกเพื่อนบ้านที่รู้จักมาร่วมงานบุญด้วยกัน (หมู่บ้านนี้นิยมบอกด้วยปากเปล่านั้นมากกว่าใช้การ์ดเชิญ) ก่อนถึงวันงานหนึ่งวัน เพื่อนบ้านและญาติพี่น้องจะมาช่วยกันทำขนมกับข้าวที่จะเลี้ยงพระในตอนเช้า กล่าวคือ ประมาณบ่ายโมง ชาวบ้านก็จะมาที่บ้านงานช่วยกันทำงาน เช่น ห่อขนม ล้างผัก

หันเครื่องแกง ฯลฯ ในขณะที่ช่วยกันทำงานก็จะพูดคุยเรื่องต่าง ๆ ถ้ามถึงทุกข์สุขของญาติพี่น้องที่ไปอยู่ที่อื่น คอนเย็นเจ้าภาพนิมนต์พระมาสวดมนต์เย็นที่บ้าน ญาติพี่น้องและชาวบ้านใกล้เคียงก็จะมาฟังพระสวดมนต์ แล้วพากันแยกย้ายกลับบ้านตนเอง แต่พวกญาติพี่น้องที่มาจากที่อื่นจะคุยกันต่อและเตรียมของที่จะต้องทำ ในวันพรุ่งนี้

ตอนเช้าของวันทำบุญบ้าน นิมนต์พระมาฉันอาหารเช้าที่บ้าน เมื่อพระฉันเสร็จ สวดมนต์ให้ศีลให้พร เสร็จก็จะประพรมน้ำมนต์และผูกสายสิญรอบบ้าน เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บ้าน และผู้อาศัยในบ้านตลอดจนดูแลให้คนที่อยู่ไกลบ้านอยู่สุขสบาย เมื่อพระกลับวัด เจ้าภาพเชิญแขกที่มาในงานร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน หลังจากนั้นเป็นอันเสร็จพิธี

จากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้ที่กลับจากการทำงาน มาอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเจ้าภาพที่จัดงานทำบุญบ้านประจำปี ทราบว่า งานบุญนี้ทำเป็นประจำทุกปี เพราะบ้านเขาเป็นที่รวมของญาติ เนื่องจากเป็นบ้านที่มีพ่อใหญ่แม่ใหญ่ (พ่อตาแม่ยาย) อาศัยอยู่ด้วย

เดิมเป็นบ้านของพ่อใหญ่แม่ใหญ่ แล้วยกให้ภรรยาเขา ดังนั้น ครอบครัวของเขา จึงต้องเป็นเจ้าภาพในการจัดงานทำบุญบ้านประจำปีทุกปี ตั้งแต่ก่อนไปทำงานก็ทำอยู่ก่อนแล้ว เมื่อกลับมาได้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงยังปฏิบัติเหมือนเดิม และเขาเองก็เชื่อว่าทำบุญบ้านแล้วครอบครัวญาติพี่น้องอยู่เย็นเป็นสุข ไม่ค่อยมีปัญหาทะเลาะกัน ลูก ๆ ก็อ่านสอนง่าย ดังนั้น เขาคิดว่าการทำบุญบ้านประจำปีเป็นสิ่งที่ครอบครัวเขาต้องทำทุกปี

นอกจากนั้นเมื่อเพื่อนบ้านมาขอให้ไปร่วมงานบุญบ้านประจำปี เขาก็จะไปร่วมด้วยเป็นประจำ ทั้งก่อนไปทำงานฯ และเมื่อกลับมาแล้ว

พิธีแต่งงาน การแต่งงานของชาวบ้านส่วนมากนิยมแต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกันและเพื่อนบ้านใกล้เคียง และอายุประมาณ 17-20 ปี การตั้งถิ่นฐานหลังจากแต่งงานแล้ว ส่วนมากฝ่ายชายมักจะมาอาศัยที่บ้านของฝ่ายหญิงในช่วงแรก ช่วยครอบครัวของฝ่ายหญิงทำมาหากิน จนกระทั่งมีบุตรหรือน้องสาวของภรรยาแต่งงานแล้วพาคู่สมรสเข้ามาอยู่ในบ้าน ครอบครัวแรกที่อยู๋เดิมจะแยกบ้าน แต่ก็มักจะปลุกอยู่ใกล้ ๆ บ้านของญาติฝ่ายภรรยา แต่ที่กินหากินยังร่วมกันหากินไม่ได้แยก การนับถือญาติ หมู่บ้านนั้นนับถือญาติทั้งสองฝ่าย

ประเพณีที่นิยมทำในวันแต่งงาน พ่อแม่ของเจ้าสาวจะบอกเพื่อนบ้านและญาติมา
 ร่วมงาน "เรียกว่ากินคอง" โดยพิธีคอนเข้าทางบ้านฝ่ายหญิงจะนิมนต์พระมาฉันอาหาร-
 เข้าที่บ้านและต่อจากนั้นจะเลี้ยงแขกที่มาในงาน และเมื่อถึงฤกษ์ที่เจ้าบ่าวยกขบวนขันหมาก
 มาทางบ้าน เจ้าสาวก็จะให้ญาติผู้ใหญ่ที่ เคยทำพิธีคอนรับขบวนขันหมากของเจ้าบ่าวก่อนจะขึ้น
 มานบนบ้าน โดยเมื่อมาถึงที่หัวบันไดบ้านจะมีใบตองวาง และมีก้อนหินทับบนใบตองเจ้าบ่าว
 จะต้องยืมบนใบตองและเหยียบหินแล้วน้องสาวของเจ้าสาวจะเป็นคนล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อน
 ขึ้นบ้าน เมื่อขึ้นมานบนบันได 2 ชั้นสุดท้ายจะพบญาติของฝ่ายหญิงกันประคองเงินโดยใช้เข็มขัด
 เงินกัน และบันไดทองใช้สร้อยคอทองคำกัน โดยเท่าแก่ฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะผูกเป็นค่างลอน
 ขอให้เปิดประตูให้เจ้าบ่าวเข้าไป ทางฝ่ายที่กั้นกับอกให้จ่ายค่าเปิดประตู สิ่งที่ให้คือเหล้า
 หนึ่งขวด เมื่อขึ้นมานบนบ้านเจ้าสาว แล้วทางฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะมอบสินสอดทองหมั้นที่ตกลงไว้
 ก่อนแต่งงาน เมื่อนับเงินและของหมั้นสินสอดเสร็จก็จะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญให้แก่คู่บ่าวสาว
 จากนั้นจะให้ญาติทั้งสองฝ่ายมาผูกข้อมือแก่คู่บ่าวสาว (บางคนก็ให้เงินผูกแขนด้วย) เมื่อ
 เสร็จจากการผูกแขนแล้วญาติทางฝ่ายหญิงที่ครอบครัวสมบูรณ์ไม่หย่าร้างหรือเป็นม่าย จะ
 เป็นผู้ส่งตัวเจ้าสาวเจ้าบ่าวเข้าห้องหอ เป็นอันเสร็จพิธีแต่งงานทางภาคอีสาน ซึ่งคนใน
 หมู่บ้านนี้ให้ความสำคัญกับพิธีการบายศรีสู่ขวัญผูกแขนให้กับคู่บ่าวสาวมากกว่าการแต่งงานที่ทำ
 ตามกฎหมายเท่านั้น และถ้าบ้านใดลูกสาวลูกชายได้แต่งงานตามประเพณีแบบนี้ถือว่ามิเกียรติก
 แต่ถ้าทำเพียงแค่อุปการตามกฎหมายคือ จดทะเบียนสมรสเท่านั้นชาวบ้านจะถือว่าไม่ค่อยมี-
 เกียรติยศ เพราะชาวบ้านก็ไม่ได้ไปกินคองด้วยหรือชาวบ้านได้รับรู้ด้วยนั่นเอง

จากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ผู้ที่กลับจากการทำงาน มาอยู่ในหมู่บ้าน
 ถึงเรื่องประเพณีการแต่งงานเขาตอบว่าเขาแต่งงานตามประเพณีนั้นคือ มีการผูกแขนสู่ขวัญ
 ตามประเพณีและคิดว่าถ้าลูก ๆ จะแต่งงานก็ต้องให้ทำพิธีผูกแขนสู่ขวัญตามที่ตนเคยทำมา
 เพราะเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านและบรรพบุรุษที่ทำกันมา นอกจากนั้นเขาเองก็ไปร่วมงาน
 แต่งงานของหนุ่มสาวในหมู่บ้านเป็นประจำ เพราะมักจะถูกเชิญให้ร่วมเป็นเจ้าภาพในฐานะ
 ผู้ที่มีครอบครัวสมบูรณ์

ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ เช่น การคุมหมอกุศรวจ โศกชะคาราคี ตลอดจน
 การบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน เกี่ยวกับความเชื่อเหล่านี้โดยเฉพาะศาลปู่ตาของหมู่บ้าน
 ยังเป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้านทั่วไปทุกรุ่น ทั้งคนแก่คนแก่หรือเด็กวัยรุ่น จากการสังเกตการณ์

ในหมู่บ้านนี้เมื่อจะเดินทางไกล เช่นไปทำงานต่างประเทศหรือไปทำงานที่อื่นนอกหมู่บ้าน ก็จะไปบอกกล่าวหรือไปบนบานให้ศาลปู่ตาของหมู่บ้านช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จหรือให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ บางคนก็จะไปบอกกล่าวหรือบนบานเอง บางคนก็ให้ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นเจ้า* ของหมู่บ้านไปทำพิธีบนบานให้ แม้กระทั่งเด็กนักเรียนมัธยมจะไปสอบแข่งขันหรือสอบประจำภาคเรียนก็จะไปบนบานด้วยตนเอง และเมื่อสิ่งที่ต้องการประสบความสำเร็จก็มาแก้บนตามที่บนบานไว้

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่กลับจากทำงานฯ มาอยู่ในหมู่บ้านเกี่ยวกับความเชื่อทางด้านไสยศาสตร์ ตอบว่า ส่วนมากเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพราะคิดว่ามีจริง คนเองเคยบนบานไว้ก่อนไปก็สำเร็จ บางคนไม่เชื่อที่ถูกหลอกก็มี นอกจากนั้นในเรื่องการคุชชะตาราตีตนเองเชื่อว่ามีส่วนถูกต้อง ถ้ามีเคราะห์ก็จะทำพิธีสะเดาะเคราะห์ตามที่พระท่านาย แต่ไม่ชอบไปคุหมอกูที่รับจ้างกูและเมื่อตอนที่ตั้งชื่อลูก ๆ ก็จะให้พระสงฆ์เจ้าอาวาส เป็นผู้ตั้งชื่อตามตำราโหราศาสตร์ ผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านบางคนไม่ค่อยเชื่อในเรื่องทางด้านไสยศาสตร์ แต่ก็ไม่ใช่แข็งเมื่อคนอื่นเขาเชื่ออยู่นั้น เช่น เมื่อคนจะไปทำงานฯ ภรรยาและผู้ปกครองจะไปบนบานศาลปู้ตาให้แก่คน แม้ตนเองจะไม่ค่อยเชื่อแต่ก็ไม่ได้ห้าม สิ่งที่พบนอกจากเรื่องความเชื่อแล้วยังทราบว่า การไปทำงานในตะวันออกกลางไม่มีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบความเชื่อเหล่านี้ได้ เพราะถ้าก่อนไปเคยเชื่อถือ เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านก็เชื่อ เช่น เติมไม่ได้แตกต่างว่ามากขึ้นหรือน้อยลง

การพักผ่อนหย่อนใจ เติมที่เคียวก่อนที่ผู้มีประสบการณ์นี้ จะไปทำงานฯ ครอบครัวของพวกเขาส่วนมากยังไม่มีโทรทัศน์ แต่บางบ้านก็มีแค่เป็นโทรทัศน์ขาวดำ สำหรับครอบครัวที่ยังไม่มีโทรทัศน์ก่อนจะไปทำงาน หลังจากกลับจากการทำงานหรือกลับจากไร่นา

* เจ้า หมายถึง ผู้ที่ชาวบ้านคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการติดต่อกับปู่ตาของหมู่บ้าน ในหมู่บ้านหนองบัวคี่มี มีเจ้า 2 คน เป็นชาย เมื่อชาวบ้านต้องการบนบานหรือแก้บน ปู่ตาของบ้านจะไปหาเจ้าให้ทำหน้าที่ติดต่อกับปู่ตา ถ้าคนใดคนหนึ่งไม่อยู่ก็จะไปหาอีกคนหนึ่ง

ก็เกือบ 1 ทุ่ม (19.00 น.) ก็กินข้าวและอาบน้ำ เสร็จแล้วจะเดินไปคุยกับเพื่อนบ้าน ใกล้เคียงเรื่องที่เกี่ยวข้องมากเป็นเรื่องการทำมาหากินว่าผลผลิตขณะนี้เก็บโคชนาคิด และ คุยเรื่องทั่ว ๆ ไป ประมาณ 2-3 ทุ่มก็กลับมาบ้านเข้านอน ในช่วงที่เขาไปคุยกับเพื่อนบ้าน ลูก ๆ ก็จะไปเล่นกับเพื่อน ๆ หรือไปบ้านที่มีโทรทัศน์ แต่เมื่อเขาไปทำงานฯ และกลับมาอยู่ในหมู่บ้านเขาซื้อโทรทัศน์การใช้เวลาว่างของเขาเปลี่ยนไปคือ เวลาที่ใช้พูดคุยกับเพื่อนบ้านน้อยลง เพราะเมื่อกลับจากทำงานกินข้าว อาบน้ำแล้วก็จะดูโทรทัศน์ในบ้านของตน เขาบอกว่าเมื่อมีโทรทัศน์ทำให้เขาสนใจข่าวสารบ้านเมืองขึ้นกว่าแต่ก่อนไปทำงานฯ เพราะในช่วงเวลา 20.00 น. เขาจะดูรายการข่าวจากช่อง 7 สี ที่ส่งภาพมาจากกรุงเทพฯ ชาวบ้านไม่นิยมดูข่าวจากทางช่อง 4 สีขอนแก่น (สถานีโทรทัศน์ที่หมู่บ้านนี้รับสัญญาณภาพได้ 2 ช่องคือ ช่อง 4 ของจังหวัดขอนแก่นเอง และช่อง 7 จากสถานีกรุงเทพฯ ที่แพร่ภาพผ่านดาวเทียม) เมื่อจบข่าว ชาวบ้านจะดูรายการละครทีวี เมื่อจบจากละครทั่วหน้าครอบครัวก็จะเข้านอน เพราะรายการหลังจากละครทีวีแล้วจะเป็นภาพยนตร์คืนทั้ง 2 ช่อง เขาไม่ชอบดูเหลือแต่ลูก ๆ และในวันเสาร์-อาทิตย์ ลูก ๆ จะไม่ค่อยออกไปเที่ยวนอกบ้าน เพราะจะดูรายการโทรทัศน์อยู่ที่บ้าน แม้บ้านก็จะดูรายการหมอลำหรือรำเพลินทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 ที่จัดการประกวดวงหมอลำทั่วภาคอีสาน ในช่วง 11.00 น. ส่วนผู้ชาย มักจะดูรายการมวย จากโทรทัศน์ทั้ง 2 วัน ในวันเสาร์จะเป็นรายการมวยที่ถ่ายทอดจากกรุงเทพฯ ทางช่อง 7 สี ส่วนวันอาทิตย์จะถ่ายทอดรายการมวยของจังหวัดขอนแก่นทางสถานีช่อง 4 บางบ้านในขณะที่ดูมวยมักจะพ่นจากการชมมวยด้วย

การไปเที่ยวงานในหมู่บ้าน เมื่อมีเทศกาลงานบุญตามประเพณี โดยทางวัดจัดให้มีมโหรีสพการแสดงต่าง ๆ ส่วนมากจะมีหมอลำและภาพยนตร์ แต่ในปัจจุบันเริ่มมีรำวงเพิ่มขึ้นมา แต่จะเป็นพวกวัยรุ่นที่ขึ้นไปเดินรำวง ส่วนมากที่มีรำวงมักจะเกิดการทะเลาะตีกันกับวัยรุ่นต่างหมู่บ้าน เรื่องแย่งนางรำกัน ส่วนพวกที่มีประสบการณ์ฯ ส่วนมากอายุมากแล้วมักชอบดูหมอลำและภาพยนตร์มากกว่า นอกจากนั้นยังมีพวกที่เร่ฉายภาพยนตร์ตามหมู่บ้านมากขึ้นรับฉายหนังเก็บเงิน ชาวบ้านก็ยังมาดูกันมาก แม้จะมีโทรทัศน์ดูก็ตาม ชาวบ้านจะดูโทรทัศน์จนจบละครทีวีแล้วจึงมาดูภาพยนตร์กลางแปลง เพราะหนังกว่าจะเริ่มฉายประมาณ 3 ทุ่ม เพราะรอชาวบ้านนั่นเอง ช่วงก่อนนั้นจะฉายหนังตัวอย่างก่อน เขาบอกว่าเมื่อก่อนที่เขาจะไปทำงานฯ ยังไม่มีหนังกลางแปลงมาฉายในหมู่บ้านเพิ่งเริ่มเมื่อ 2-3 ปีนี้เอง

การไปเที่ยวงานในหมู่บ้านอื่นไม่ค่อยได้ไปนักจะไปก็หมู่บ้านที่อยู่ใกล้ ๆ พอจะเดินไปไหว ส่วนการไปเที่ยวงานที่หน่วยงานราชการจัดขึ้น เพื่อแสดงผลงานของแต่ละหน่วยงานนั้น จะไปในตอนกลางวัน เพราะงานเหล่านี้จะมีการแสดงผลผลิตทางการเกษตรด้วย หรือมักจะมีคำแนะนำต่าง ๆ ให้ นอกนั้นก็ไปทุกปีคือ งานเทศกาลไหมของจังหวัด-ขอนแก่น แม้แต่ในตอนกลางคืนก็ไป เพราะที่หมู่บ้านนี้จะมีรถเมลวิ่งรับ-ส่งคนโดยสารตลอดคืน

การฟังรายการวิทยุ เมื่อก่อนไปทำงานฯ ส่วนมากจะมีเพียงวิทยุทรานซิสเตอร์ที่สามารถฟังรายการจากสถานีวิทยุ A.M. เท่านั้น โดยปกติผู้ชายมักจะไม่ค่อยฟังนัก แต่แม่บ้านมักคิดรายการละครวิทยุและรายการหมอลำเรื่อง และการฟังเพลงลูกทุ่งในยามว่างหรือในขณะที่ทำกับข้าว (ไม่สนใจฟังข่าวสารบ้านเมืองจากรายการวิทยุเลย) แต่เมื่อตนกลับจากการทำงานฯ มาอยู่ในหมู่บ้านชื่อวิทยุเทปคลาสเซทมาใช้ในครอบครัวจะใช้กระแสไฟฟ้าและตั้งไว้ในบ้านไม่ถือไปที่ต่าง ๆ ส่วนมากลูก ๆ จะเป็นคนฟังและรายการที่ฟังส่วนมากเป็นเพลงจากสถานีวิทยุ F.M. นอกจากนั้น ลูก ๆ ยังซื้อมิวนเทปคลาสเซทเพลงลูกกรุงมาฟัง ทำให้ตนและภรรยาต้องฟังไปด้วยเพลงที่ชอบเป็นวงคาราบาว และคนค่านเกวียน และให้เขาเปรียบเทียบระหว่างเพลงลูกทุ่งกับเพลงลูกกรุง เขาชอบฟังเพลงชนิดใดมากกว่ากัน เขาตอบว่าเขาชอบเพลงลูกทุ่ง เพราะฟังง่ายสนุกกว่าเพลงลูกกรุง และเคยฟังมาตั้งแต่เป็นหนุ่มแล้ว และเพลงลูกทุ่งเขาจำเนื้อเพลงและร้องตามได้ แต่ปกติเขาไม่ค่อยได้ใช้เวลาว่างกับการฟังรายการวิทยุเท่าใดนัก เพราะไม่ค่อยได้อยู่บ้าน เมื่อว่างก็มักจะนอนมากกว่าฟังเพลงหรือฟังวิทยุ

การอ่านหนังสือ สังเกตว่าชาวบ้านที่นี่ไม่ค่อยนิยมอ่านหนังสือเป็นการพักผ่อนมากนัก นอกจากผู้ที่มีการศึกษาหรือเป็นผู้เฒ่า ผู้ที่ดูหนังสือส่วนมากก็บอกว่าดูแต่รูปภาพไม่ต้องการอ่านเนื้อหา (ยกเว้นเด็กวัยรุ่นที่กำลังเรียนหนังสือ) และสังเกตว่าที่หมู่บ้านนี้ไม่มีที่อ่านหนังสือสาธารณะของหมู่บ้าน จึงถามผู้นำหมู่บ้านทราบว่า เมื่อก่อนเคยมีในช่วงที่หมู่บ้านเริ่มพัฒนาใหม่ แต่ต่อมาเมื่อชาวบ้านซื้อโทรทัศน์กันมากขึ้น (ประมาณปี 2522) ที่อ่านหนังสือของหมู่บ้านไม่มีใครไปใช้บริการเลย จึงต้องยกเลิกไปโดยปริยาย

การนั่งคุยกับญาติพี่น้องเมื่อมีเวลาว่าง ก่อนไปทำงานฯ ก็ยังไปปรึกษาหารือหรือพูดคุยเรื่องต่าง ๆ เป็นประจำแต่เมื่อตอนกลับมาใหม่ ๆ ก็ยังไปคุยด้วยบ่อย ๆ แต่ปัจจุบันไม่ค่อยได้ไป เพราะไม่ค่อยว่างหรือถ้าว่างก็จะคุยโทรศัพท์ และบางทีญาติก็จะมาคุยที่บ้านแทน เพราะเขาก็ว่างเหมือนเคิมแต่ตนเองที่มีเวลาว่างน้อยลง เพราะทำงานเพิ่มขึ้น นั่นคือเขากลับมาแล้วประกอบอาชีพรองเพิ่มจากก่อนไปทำงานฯ การที่ญาติมานั่งคุยที่บ้านก็ได้คุยโทรศัพท์ไปด้วยคุยไปด้วย ดังนั้น ความผูกพันทางเครือญาติก็เหมือนเดิม

การเล่นการพนัน ในหมู่บ้านนี้พบว่า การพนันแทบจะเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต เพราะเป็นการเสี่ยงโชคที่ทำให้ผู้เล่นเกิดความคาดหวัง ในหมู่บ้านชายจะมีการพนันมวยคู่ (การชกมวยในรายการทีวี) โดยพวกที่เล่นพนันจะซื้อหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวกับการชกมวยในวันนั้น ๆ มาอ่านก่อนแล้วเล่นกันในขณะที่มวยชกในทีวี นอกจากนั้นที่พนันทั้งชายและหญิงคือ การเล่นหวยเดือนหลายคนมีทั้งชายและหญิง ใครที่เคยเล่นกับใครก็จะเป็นขาประจำกัน เมื่อถูกหวยก็จะไปรับเงินจากคนที่มาจดหวยเอง ไม่ต้องไปถึงเจ้ามือหวยในเมืองขอนแก่นหรือที่บ้านท่าพระในงวดหนึ่ง ๆ ผู้จดหวยบอกว่าเก็บได้ประมาณ 5,000-6,000 บาท แต่ถ้างวดใดมีเลขดังมากก็เก็บได้มากขึ้นกว่านี้ ผู้ที่เก็บหวยได้ส่วนแบ่ง 10% แต่เขาก็บอกว่าเป็นเงิน 10% ที่ได้ก็เล่นหวยหมดเหมือนกัน ตามผู้ที่เล่นว่าคิดแล้วได้กำไรจากการเล่นหวยบ้างหรือไม่เขาตอบว่า ได้บ้างแต่ไม่มากเพราะถ้างวดใดถูกมากงวดต่อไปก็เล่นมากขึ้น และถามว่าเลขที่ซื้อเข้ามาจากที่ใด เขาบอกว่าไม่แน่นอน บางทีก็ฝัน บางทีญาติหรือเพื่อนบ้านบอกว่าเลขเด็ดก็ซื้อตาม บางทีก็พระบอก แล้วแต่งวด ๆ หนึ่งหมคค่าหวยประมาณ 100 บาท เป็นอย่างน้อย เขายังให้ข้อคิดว่าคนจนถ้าไม่มีความหวังจะอยู่ได้อย่างไร โอกาสที่คนจนจะรวยขึ้นมาได้ก็จากสิ่งเหล่านี้จึงได้แต่หวังว่าวันหนึ่งคงถูกมาก ๆ เพราะจะให้รวยจากการทำงานนั้นยากเต็มที เพราะเมื่อคนไปทำงานฯ ก็นับว่าได้เงินมากแต่ปัจจุบันก็ยังต้องเหนื่อยคิรันทามาหากินต่อไป ไม่สามารถเป็นคนรวยได้สักที นอกจากนั้นมีการเล่นพนันจากการตีไก่ หรือชนไก่ ในวันอาทิตย์ตอนเย็น แต่ไม่ทุกอาทิตย์ แล้วแต่เจ้าของไก่ตกลงกันเพราะไม่มีมือน คีกันเองกลัวถูกจับ ดังนั้นจึงไม่ค่อยนิยมเล่น สุมวยคู่ไม่ได้ไม่ถูกจับเล่นได้สะดวกดี

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องการติดตามข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อมวลชน ผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านส่วนมากตอบว่าเปลี่ยนจากเคิมคือ ก่อนไปทำงานฯ ไม่ค่อยสนใจข่าวสารบ้าน-

เมืองมากนัก อ่านจากหนังสือพิมพ์เป็นบางวัน หรือบางทีนาน ๆ อ่านที่ไม่บ่อย แต่เมื่อกลับจากการไปทำงาน มาอยู่ในหมู่บ้านเริ่มสนใจข่าวสารบ้านเมืองบ้าง เพราะติดตามจากรายการข่าว ช่วง 20.00 น. ของสถานีโทรทัศน์ เนื่องจากซื้อโทรทัศน์ใหม่เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านถึงแม้ในช่วงแรกไม่ค่อยสนใจรายการข่าวจากโทรทัศน์มากนัก แต่เมื่อทุก ๆ วัน ก็ทำให้เริ่มสนใจข่าวสารต่าง ๆ โดยเฉพาะข่าวจากทางสถานีช่อง 7 สี ที่แพร่ภาพจากกรุงเทพฯ ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าตนเองทันสมัยขึ้น เพราะสามารถรับข่าวสารจากกรุงเทพฯ ได้ทันกับคนทั่วประเทศ นอกจากข่าวสารจากสถานีโทรทัศน์แล้ว บางคนเมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้ว ที่บ้านจะซื้อเครื่องเล่นเทปคลาสเซต ก็มักจะเปิดฟังข่าวในตอนเช้าช่วง 7.00 น. และยังมีบางคนที่ชอบฟังรายการข่าวจากวิทยุทรานซิสเตอร์ แต่พวกนี้จะฟังข่าวเกี่ยวกับภูมิภาคของอีสานโดยตรง แต่ก็ไม่ได้ฟังทุกวันเพราะบางวันก็ต้องรีบไปทำงาน เพราะข่าวเหล่านี้จะมีก่อน 7.00 น. นอกจากนั้นจากข้อมูลที่ทำการศึกษา พบว่า ผู้ที่กลับจากการไปทำงาน มาอยู่ในหมู่บ้านแล้วติดตามข่าวสารบ้านเมืองจากโทรทัศน์ร้อยละ 49.2 และจากการฟังรายการวิทยุร้อยละ 14.7 ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 21 แสดงการติดตามข่าวสารจากสื่อสารมวลชนของผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้าน

ชนิดของสื่อสารมวลชน	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ	9	14.7
โทรทัศน์	30	49.2
ไม่เข้าข่าย	22	36.1
รวม	61	100.0

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้านส่วนมากพบว่า ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ทั้งนี้ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มฯ ก่อนไปทำงานฯ เมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้านก็ยังคงเป็นสมาชิกอยู่เช่นเดิม แต่ผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกกับมาอยู่ในหมู่บ้านแล้วก็ยังคงเหมือนเดิม แต่อาจมีผู้ที่เป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นบ้าง

ส่วนมากเพิ่มขึ้นจากการเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร เพราะเมื่อกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน มักเปลี่ยนอาชีพมาเป็นเกษตรกรจริงจังสมัครเข้าเป็นสมาชิก เพื่อจะได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การกู้ยืมเงินมาลงทุนในการเพาะปลูก และข้อมูลที่สำรวจก็พบว่า ส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมเท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ร้อยละ 42.6 ข้อมูลจากการสำรวจแสดงไว้อย่างละเอียดในเรื่องการเลื่อนฐานะทางสังคมของผู้ที่กลับมาอยู่ในหมู่บ้าน .

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย